

Astrologia
Sator Pauli
persica

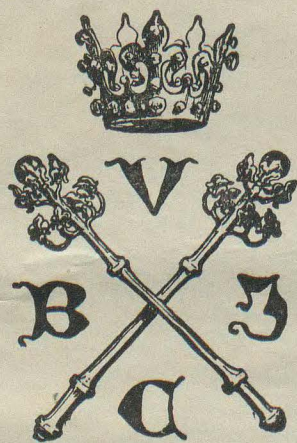
56254

I

Mag. St. Dr.

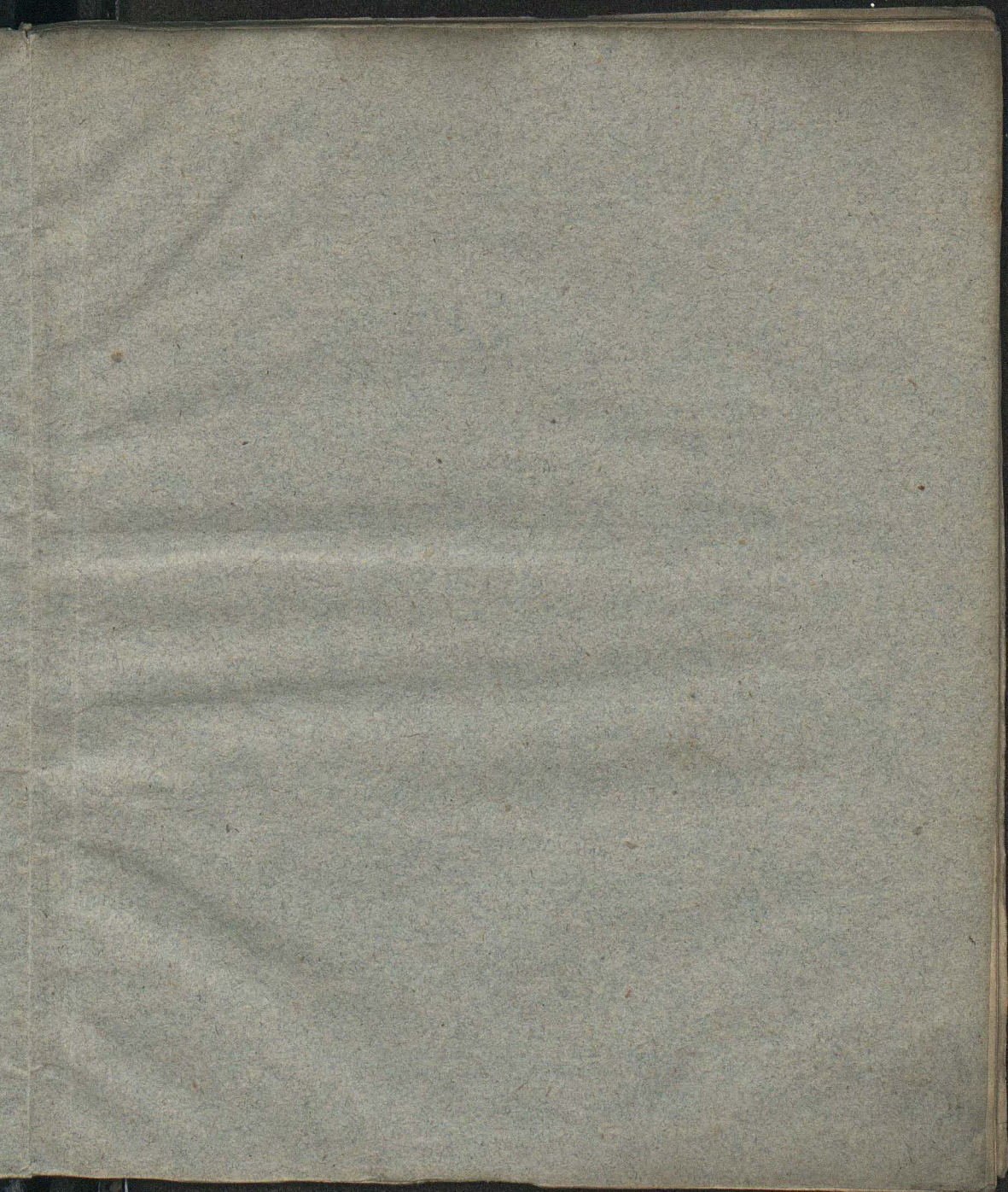
P

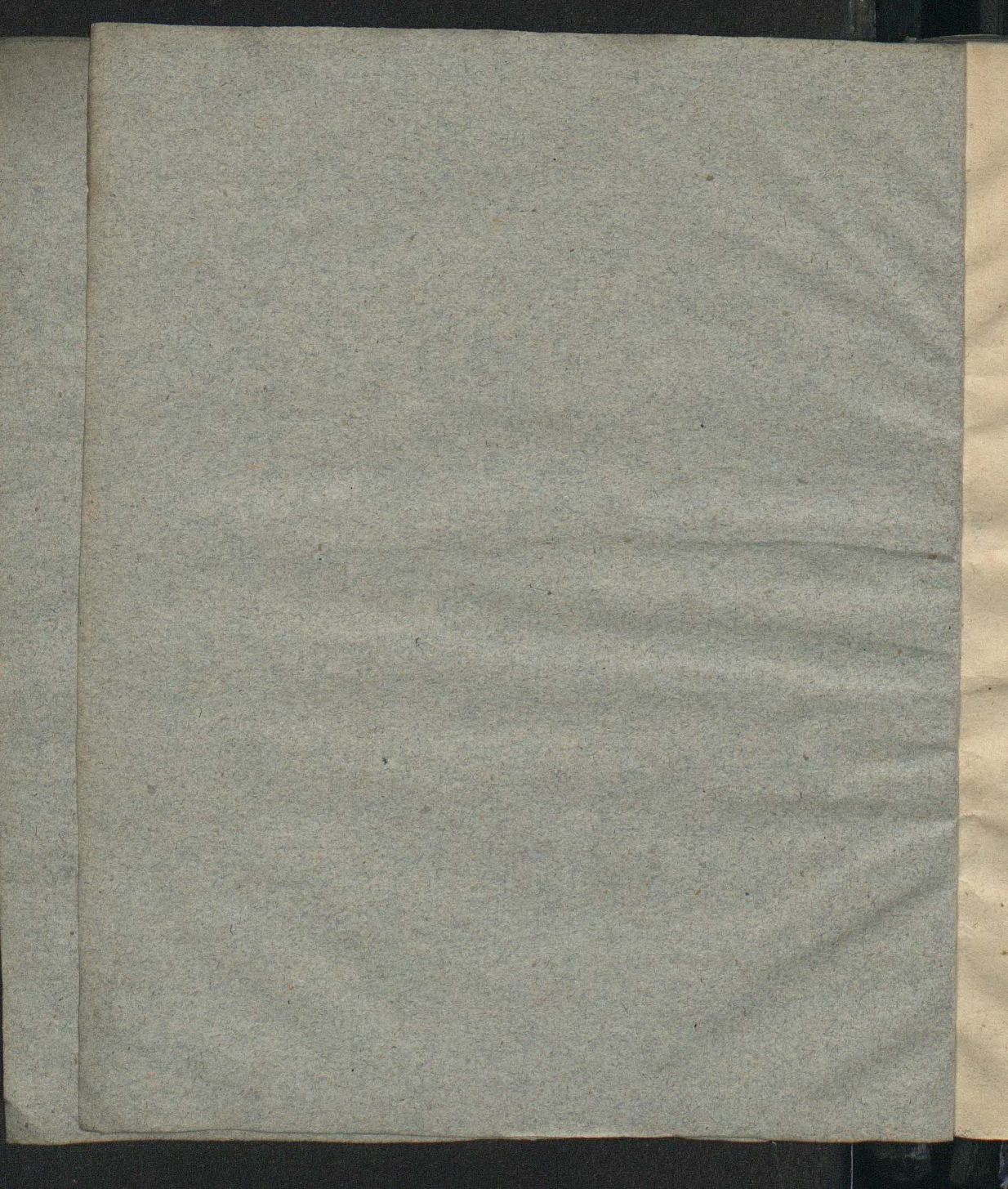
Gedani 1720.

56254

I

Q. D. B. V.

ASTROLOGIAM PERSICAM,

AD INSTANTIAM

Legati REGIS Persarum,

DUM GEDANI DEGERET,

NUPER CONSCRIPTAM,

NUNC AB AMICIS REQUISITAM,

PUBLICAM IN LUCEM PROTRAHENT

PRÆSES

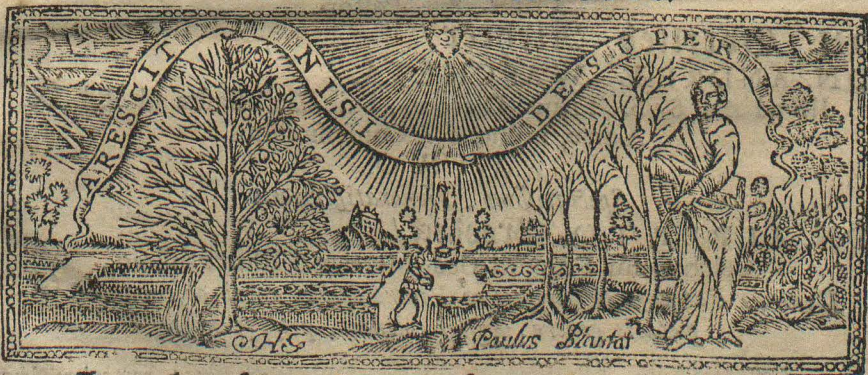
PAVLVS PATER,

MATHEMAT. PROF. PUBL.

ET RESPONDENS.

Paulus Swietlicki,

OSTERODA-BORUSSUS.

In Auditorio Athenci maximo

die VII MAII Anno MDCCXX.

HORIS CONSUEVIS.

EX TYPOGRAPHEO PRÆSIDIS.

VIRIS

Illustri, Per - Magnificis, Magnificis, Generosis, Maximeque Strenuis,
DN. JOHANNI ERNESTO von der Linde /

S. R. Majest. Burg - Grabio, inclutæ Reipubl. Ged. Præ - Con,
 nec non Nehringæ, Scharpaviæ, Administratori,

DN. GABRIELI à Bömelsn /

Præ - Conf. Reipub. h. t. Præsidi, S. R. Majest. Venat. Præf,
 & Montan. Administratori.

DN. JOHANNI GODOFREDO à Dießeldorff /

Præ - Cons, Senatus h. t. Vice - Præsidi & Penins. Helenis
 Administratori.

DN. ABRAHAMO Groddeck /

Ej. Reipul. Cons. h. t. Judici.

Nec non

VIRIS

Summe Maximeque Reverendis, Excellentissimis atque Amplissimis
DN. JOACHIMO Weichmann /

SS. Theol. Doctori, ad Ædem D. Mariæ Pastori Primario, ac
 Reverendi Minist. Invar. Aug. Confess. Seniori.

DN. JOHANNI GEORGIO Abicht /

S. S. Theol. Doctori, P. P. Ath. Ged. Rectori & ad S. S.
 Trinit. Æd. Pastori,

DN. Gottlieb Richter /

DN. ANDRÆ WASCHETA,

Illi ad Æd. S. S. Trinit. Diacono, huic Ecclesiastæ ad Æd. D.
 Annæ, mihiqve à Confessionibus,

VIRO

Spectatissimo, Honoratissimoque

DN. ALBERTO Groddeck /

Celeberrimi Emporii Ged. Mercatori Florentissimo;

*Dominis Patronis, Evergetis ac Promotoribus omni observantiæ &
 pietatis genere, iugiter colendis, prosequendis.*

Exercitium hocce Disputatorium, cum ardentissimo
 felicitatis omnigenæ voto, in devotissimis
 animi argumentum, dat, dicat, consecrat

Tantum Nominum

Cultor perpetuus

PAULUS SWIETLICKI,

Osteroda-Boruss

PRÆFATIO
AD LECTOREM BENEVOLUM.

Vartus annus est, quod moderni Persarum Regis SOLIMANNI II Legatus MAHOMET RIZABEEG, Servaniæ & adiacentis Caspii maris Chaanus, seu Gubernator, ex aula Gallicana redux apud nos divertit, & per plures menses substitit. Quæsit ille altera mox die, numquid hic esset Minazim, seu Ephemeridum conditor? Accersitum interrogat: Ecquid hic essent Astrologi & Calendariographi? Plures quidem adesse, sed non præcipere, nec exercere hanc artem respondi. Ecquoniam possident Calendaria instat? Millia regessi vel in hac unica civitate hominum esse qui illis utantur. Quomodo unus & alter Minazimorum sufficit multiplicandis tot exemplaribus libri? Novam Europæis esse artem dixi, nimirum Typographiam: Imprimat illa die quantum non scribitur anno. Mox Calendarium Arabica lingua, aureis etiam literis, quibus Orientales impense delectantur, pulchre & eleganter exaratum, e sinu promit mecumque communicat. Dixi Arabicam linguam me non didicisse, nec Planetarum aspectus pro more nostræ gentis consignatos me hic prospicere: ut ergo cretior fieret, an in astrorum motu nostratia Calendaria cum Persicis consentirent, collatis utrinque Ephemeridibus, convenire quidem in pluribus; sed discrepare etiam in multis, præsertim motu Martis & Lunæ nostrates a Persicis Astronomis, Interpreter Legati, vir non indoctus, exoticarum & Germanicæ etiam lingvæ peritus dixerat: in Horis quoque aspectuum, propter diversitatem Meridianorum, magnam in computo nostro observavimus differentiam. Non exigua quoque in Noviluniorum præcipue & Pleniluniorum determinatione apparebat varietas; immo configurationes superiorum Planetarum multo tardius atque nostras accidisse, & quod maxime mireris, cum Persia locus sit orientior, aliquot horis citius interdum contigisse. Placuit & quatuor anni tempora cum Persico conferre calculo, & hic in horis & minutis, quæ mox citius, mox tardius evenere, discrepantiam subinde notavimus. Ingressus etiam Planetarum in Signiferum cælestem per biduum, triduumve, propter diversum Tabularum Astronomicarum usum, contrarius nobis fuit. Silco alia de annis, mensibus & diebus, in quibus Persæ a nobis plane in aliam abeunt supputationem. Et

cum

cum Excellentissimus Legatus sibi persuasisset, nihil a rei veritate
abludere, quæ in bonam æque ac malam partem Persarum Astro-
logi prædicerent, modeste reposui, notitiam rerum futurarum divi-
num Numen sibi soli vindicare, Astrologiæ nihil veri tribui, nec
ullos in rebus civilibus, quos promittit effectus, determinare posse.
Opinionem duntaxat esse vetustissimam quæ in mente humana tam
altas per tot secula egit radices, ut non facile evelli funditus que-
ant. Adhæc nihil in hac rerum universitate existere, in quo sibi
indulgentius licentiusque blandiantur homines, etiam in politica
Gentium omnium virtute & eruditione alias exercitati, quam in
futurorum divinatione. Atque etiam inde est, quod homines omnem
artem quæ id venditat, tam avidè consecretur, eosque qui tale quid
pollicentur, omni genere bi demereri cupiant: quasi aliquid sint,
aut sciant plus quam mortali conveniat, aut scire fas sit: hinc
divinos ex eo appellat, quia pars nimirum divinitatis id præscire,
quod sit eventurum, cum ad DEUM proprie pertineat hæc fa-
cultas, quam nisi ab eo donatam & infusam divinitus, hominum
nemo possidere possit. His elogiis, præmiis atque honore illecti,
haud mirum est multos semper repertos fuisse, qui etiam quod
nescire, ultro se eius rei perfectissimam habere scientiam finxerint:
nam falli volentibus nunquam desunt fallere parati: præcipue si
prospexerint se operæ pretium facturos, & stulta aliorum credulitate
abuti cum suo emolumento posse. His de causis Arabes quoque &
Persæ, qui repertores eius artis extiterunt, divinam quoque iacta-
runt: quod non solum efficiat hominum fata, sed etiam prænunciet.
Et quo tutius imponerent ignavis & superstitiosis populis, ne aliter
credere possent, quam divinum esse & cæleste quod profiterentur,
astra illa ex quorum ratiocinationibus antea & futura explicare
se posse prædicabant, ipsissimos Deos esse hominibus persuaserunt.

Hæc sunt, Lector amice, de rebus Astrologicis a me tum consignata,
quæ etiam neglecta adhuc iacuissent, nisi eximio iuveni PAULO
SWIETLICKI dissertationis argumentum eligere, inque Athenæ
theatrum protrahere arrisisset. Gratificatus sum hoc ei tantolubentius,
quanto pulchrius in Gymnasio Thorunensi Pater eius pie defunctus nostro
sub præsidio olim steterit. Erit ab eo opposituris, pro virili, sat scio,
placida responsio, audituris vero omnibus parata amicitia, reverentia,
obsequium. Finito hoc in Lyceo exercitio, in Argentoratensem Acade-
miam nostro consilio iter meditatur. DEUS illi Patronos in vota
faventes excitet, suæque gratia præveniat & subsequatur!

CAPUT I.

DE ASTROLOGIÆ ETYMO, OBIECTO,
PRÆSTANTIA ET UTILITATE IN OMNI
ERUDITIONIS GENERE: DE EIUS ORTU
ET PROGRESSU IN ASIA, REGNO
PERSARUM ET VICINIS
GENTIBUS.

I.

Strologia a plerisque Philosophis dicitur doctrina,
quæ ex situ astrorum de rebus futuris iudicat.
Nomen indicat vocem conflatam esse ex *astre*,
vel *astro*: denotat autem *aster*, *astris*, unam dun-
taxat stellam; *astrum* vero congeriem variarum stellarum, quæ
vulgo & *asterismus*, ein gestirnetes Bild / imago stellarum di-
citur. Altera vox Græca, quæ cum componitur, latentem in
mente, vel ore prolatum sonum indigitat. Germanice die
Sterndeuterkunst: hinc Astrologia iudiciaria, die Eselender
Schreiber-Kunst.

II. Laxius autem *Astrologiæ* nomen & significationem veteres
extenderunt, nec eam scientiam quam *Astronomiam* nunc di-
cimus, dissimilem illi fecerunt: inde Aristoteles *Astrologiam*
vocat, quam Plato *Astronomiam* dixit. Magna tamen hodie
inter utramque disciplinam distinctio: nam ut illa ex astrorum
dispositione, divinatrice quadam & vaticina ratione res diu-
dicat; ita hæc motum potissimum, magnitudinem & distantiam
a se invicem cœlestium corporum, eclipses, & lunæ illuminandi
modum aliaque observata phænomena calculo præfinit, & ge-
ometrica norma demonstrat.

III. Versatur autem *Astrologia* potissimum circa corpus naturale, non quodvis quidem, sed quatenus ad coelestia refertur, motibusque suis est obnoxium; unde *coelestis* etiam *Physiologia* a quibusdam appellatur. Itaque, cum *Physice* in eo perpetua sit, ut coelum quatenus corpus naturale est contempletur, *Astrologia* hanc sibi gloriam vendicat, ut coeli corpora circa centrum seu medium circulari aut elliptica ratione mobilia, quid significant exponat.

IV. Dignitas & praestantia utriusque scientiae vel ex nobilitate obiecti colligitur. Quid enim in tota hac rerum universitate sublimius coelesti machina ac compage? Quid excellentius, quam procul a strepitu inanique discursu coelestia meditari, ideaeque naturae altius rimari? Quid maius, quam orbitas coelestium corporum scire & quae illis adhaerent, per causas suas cognoscere? Unde etiam *Sulmonensium vates* rem probe expendens ait:

*Felices animae quibus haec cognoscere primis,
Inque domos superas scandere cura fuit!*

Nec immerito: enarrant enim coeli gloriam Domini. Et cui non haec contemplando terrena omnia sordescunt? Illic nobis esse patriam Anaxagoras edixit, & vel unius Solis intuendi causa natum se esse affirmavit. Ptolomaeus coelestium rerum studio ita tenebatur, ut quotiescunque sidera contemplaretur, nectare quasi & ambrosia se vesci, & nihil sibi laboris ingratum esse assereret.

V. Quanta eius porro sit utilitas in publicis privatisque nemo ignorat: tam late porro se diffundit, ut arbitrer vix ordinem esse aliquem hominum, qui commode hac carere possit. Absque Astronomica enim scientia Theologus, aut ecclesiae minister si fuerit, sacrum Bibliorum codicem de his rebus loquentem quomodo explanabit? Certe divo Augustino in explicatione divinarum literarum plurimum sibi profuisse eius peritiam, ipse palam profitetur. Politici quoque & Iurisconsulti norma temporis, quae a motu orbium coelestium dependet, variis in negotiis, praecipue iis, quae contractus civiles & militares spectant, carere nequeunt. Medicorum etiam filii, Patres de statis morborum temporibus, eorumque auxiliis scite differentes, sine
siderum

siderum cognitione, satis capere non possunt. Qvi historiam vero & literas, quas humaniores vocamus colunt, aut scriptores de re rustica & navigandi artificio legunt, hac notitia tam indigent, quam qvi maxime. Quid dicam de aliis disciplinis, Physica, Poetica, Oeconomia, nemo sane felici tramite ad metam contendet, sine circulorum cœlestium doctrina. His de causis, studium hoc inter cœtera mathematica principem facile locum semper obtinuisse, atqve a divinis ingeniis maxime excultum fuisse, sacri & profani testantur annales.

VI. Primam hominum scientiam Astronomiam fuisse, Iosephus non incelebris rerum Iudaicarum scriptor asserit, hanc omnium parens Adamus haut dubie calluit, & ad summos quoque Patres, quibus singulis fere cœvus extitit, propagavit. Verisimile admodum, eosdem tum longævus, tum tantatis undique compotes fuisse, modo ut siderum curius eorumque principia & affectiones, eo accuratius nosse & expliare possent. Monumentis ab eodem Iosepho proditum est, qv̄ fide ipse viderit, Sethi nepotes, postquam inaudivissent, Prtoplastum duplicem mundi interitum, aquis & incendio, divinitus sibi revelatum prædixisse, duas excitasse columnas, alteram lateritiam, lapideam alteram, atque utrique sua inventa Aronomica, variis characteribus & notis hieroglyphicis inscripsisse: nam cum reliquas artes & scientias, licet perditas, amiculo humani intellectus, restitui facile posse intelligeret, de sola Astronomia, ut quæ non nisi longo tempore, vigili, assiduisque Observationibus absolvitur, curæ ipsis surrexere, atve eo sine geminas illas columnas erexerunt: ut si reclusis cdi forte terræque catarrhactis diluvio deleri mundum contingeret, lapidea superesset; sin vero incendio oborto cremetur Orbis, ex lateribus conflata igni resisteret, hominibusque sideralem scientiam discendi copiam faceret. Et hanc quidem a Noacho in Syria postea repertam & Cæsarem adhuc ævo superstitem & a se visam fuisse, laudatus Iosephus narrat. * Idem etiam pari fide commemorat, Henochum Nachi proavum, libros quosdam de rebus Astronomicis conscripsisse, qvi hodiernum in Bibliotheca Regiæ Sabæ extant: provocat ad hos etiam Tertullianus, qvi multa inde se ex-

cerpisse asserit, quæ aliis communicavit, genuinosque Henochi esse codices variis rationibus probare annitur. **

* Ioseph. antiquit. Iudaicar. lib. I, cap. 3.

** Tertullian. de Idololat. cap. IV, seqq. item de habitu mulier. cap. III.

VII. Exacto diluvio in Asia Armeniæ montibus Arca adhæsit, ex qua summus Pater digressus, commodam nactus stationem, Astronomiam restituit, quæ temporis successu a variis postmodum nationibus exulta fuit. Assyrios vero, Chaldaeos, Persas & Mesopotamios, præ aliis gentibus orientis in ea excelluisse scriptores tradunt, hos inter Abrahamus, at quantæ pietatis & obsequii vir! haud dubie referendus, unde etiam apta ad rem allusione, de sobole sua stellis æqvanda, a divino numine promissionem accepit. *

* Decima vero post diluvium generatione apud Chaldaeos erat vir iustus ac magnus, coelestium rerum habens experientiam. Eusebius de Preparat. Evangelii lib. IX, cap. 7.

IIIX. Posterius Abrahami, ubi cum patre eorum Iacobo rumentandi gratia in Ægyptum excurrissent, ibidemque scem fixissent, in hac etiam orbis parte Astronomia incrementa cepit, cum & regionis illius situs sideribus spectandis amplissimum theatrum panderet, & incolæ illius egregia ad discernendum indole essent præditi. *

* Ægyptii & Babylonii in camporum parentium æqvioribus habitantes, cum ex terra nihil emeretur, quod contemplationi cœli officere posset, omni curam in siderum cognitione posuerunt. Cicero de divinatione lib. I.

IX. Eodem tempore, imo mox post diluvium Chinensis sublimis ingenii populis, hæc quoque scientia innotuit: iactant enim se habere in annalibus Observationes cœli a quatuor natorum millibus. * Et sane nemo inficias iverit, cursa matheseos studia huic genti præ aliis summopere curæ fuisset, & Astronomiæ pretium supra fidem apud eam invaluisse, principes quoque viros eius amore captos noctu interdiu ab illis contemplatione pependisse. Laborem etiam Solis, CHRISTO PATIENTE, curatius atque in novo fœdere extat contasse. Interim res mira, a tanto tempore nobilissimam artem ad certiora principia ab ipsis deductam non fuisse: cont enim antequam Europæi iter ad has nationes suscepissent, supputatione eclipsium non undiquaque exactos fuisse, sed per res horas, imo integros dies aberrasse, nec statum n

prognosi tempns siderum motui respondisse. Nunc postquam eorum Tabulæ Astronomicæ correctionem accepissent, in prædicendis cœli phænomenis, peregrinis nihil quicquam concedunt.

* Ioh. Adam Schall de ortu & progressu fidei in regno Chinesis. Conf. & Athan: Kircherum in China illustrata.

* Pater Lovis Comte in Epistola ad Purpuratum. Rom. Ecclesiæ EGONEM a Fürstenberg / de statu præsentis Imperii Sinensis, im heutigen Sina: Sie/ die Sineser/ haben von mehr als vier Tausend Jahren mit Fleiß den Lauff der Sternen beobachtet; unterlassen auch anzo nicht ihre Observaciones fortzusetzen / und es seyn alle Nacht fünf Mathematici zu Peking auf den Keyserlichen Observatorio, oder hohen Thurm/ welche unaufhörlich den Himmel betrachten. Einer nimmt sich vor dasienige zubeobachten/ was sich um den Scheitelpunct begiebet / ein ander hat die Augen gegen Aufgang / der dritte gegen Niedergang / der vierte gegen Mittag / und der fünfte gegen Mitternacht gerichtet: damit nichts von allem / was an allen vier Enden der Welt vorgehet / ihrer Aufachtsamkeit entgehen könne. Sie bemerken die Winde / den Regen / die Beschaffenheit der Luft / die ungewöhnlichen Himmels-Begebenheiten; als die Finsternisse / die Zusammenkünfte und Gegensehne der Planeten / die Cometen / das Feuer / die Luftzeichen / und alles was einigen Nutzen geben kan. Sie halten hierüber genaue Rechnung / welche sie alle Morgen dem Präsidenten des Mathematischen Tribunals übergeben: damit sie denen Registern dieses Gerichts einverleibet werden. Et paulo ante in eadem epistola: Man sieht nichts in Europa, was mit diesem berühmten Observatorio zuvergleichen wäre; sowol was die Pracht des Orts / als die größe der meßingenen Maschinen betrifft / welche vor sieben hundert Jahren gemacht / und nachdem sie so viel Jahr-Hundert auf einer erhobnen Ebne seinen weiten Umgangs frey gestanden / annoch so richtig und so nett seyn / als wenn sie nur aus dem Guß kommen wären. Ihre Abtheilungen sind überaus genau / ihre Beschaffenheit und Stellung zum observiren sehr geschickt und das ganze Werk künstlich. Mit einem Wort / mich bedünkt / Sina verhöne alle andere Nationen, daß sie mit allen ihren Wissenschaften / und mit allen ihren Reichthümern keines dergleichen bewerkstelligen können. Et alibi: Ich habe mich nicht gnuß verwundern können / daß Leute auf sechs tausend Meilweg von uns entfernt / dergleichen Mathematische Instrumenta haben verfertigen können / und gestehe / wenn alle Eirkel die ihre Abtheilung haben / von unsern Künstlern von neuen solten übersehen werden / so würde man in diesem Stücke nichts vollkommeners verlangen können. Es ist sich aber zu verwundern / daß die Chineser mit ihren so kostbaren Instrumenten / mit ihrer so großer Mühe so wenig ausgerichtet haben. Sie solten nach mehr als vier Tausend Jahren / binnen welchen sie mit Fleiß den Lauff der Sternen beobachtet / eine vollkommene Wissenschaft derselben erlangt haben: unterdessen als unsere Pater in Sina kommen / war ihr Fortkommen in der Sternkunst von so geringer Beschaffenheit / daß ihre Mathematici mit aller ihrer Bemühung, kaum schlechthin eine Sonnen-Finsterniß vorher anzeigen konnten.

X. Non longo etiam intervallo Astronomiæ notitia ad Assyrios, Babylonios Arabesque pervenit. A Thare divini cultus desertore Chaldaeos accepisse, sunt qui asserunt. An

vero laudatæ modo gentes eandem ab Ægyptiis hauserint, ut celeberrimus Vossius censet, an vero hi a Chaldæis didicerint incertum; illud liquidæ veritatis, Observationes Assyriorum Babyloniorumque longe esse antiquiores Ægyptiorum, cum nullæ horum sint qui Alexandri M. excessum præcant; Babyloniorum vero annales fere bis millenis annis exitum Alexandri, ut a Porphyrio relatum antecedant.

CAPUT II.

DE PERSIS EORUMQUE STUDIO ASTROLOG.

I. In Persiam tandem, quo nos instituti ratio vocat abundum: Dicitur alias regnum *M. Sophi*, vel *Sophorum*, ab *Ismaele Sophi* exercitus duce, qui mira armorum felicitate, expulsis Turcis, Persiam pristinae suæ gloriæ libertatique restituit, & primus regiae familiae *Sophorum titulum* invexit, qui hodiernum continua successione locum ibidem obtinet. Sita est Persia iuxta delineationem *Abrahami Ortelii* a grad. 58 longit. ad 120 latitud. vero gr. 25 ad usque 45 qui milliaria Germanica 300 constituunt. Circumscribitur qua septentrionem prospicit mari Caspio sive Hyrcano, itemque fluvio Ambiano, Oxo olim dicto: a meridie sinum Persicum & mare Indicum aspicit: ab ortu Indo & Baleano fluvii discernitur: ad occidentem *Ep̄ratem* Tigridemque retinet, & imperium Turcicum admittit. Varia & amœna Persiæ facies, temperies aeris salutaris, quam *Q. Curtius* ita describit: *Regio non alia tota Asia salubrior habetur: temperatum cælum, hinc perpetuum iugum opacum & umbrosum, quod æstus levat: illinc mare adiunctum, quod modico tepore terras fovet: solum fertilissimum, latissimis pratis patefcens. Animalium non benigna modo mater, sed & nutrix sollicita: multi ibi greges ovium, quarum pelles, pro capitis ornamento, Poloni in deliciis nuper habere cœperunt: multa ibi bouum armenta, quæ montibus hyeme depulsa herbis & tepore verno nitefcunt: multa ibi ferarum eorumque copia, semperque Persiæ optimi fuere eqvites. Abundat præterea tritico, hordeo, milio & similibus frugum generibus: vini itidem generosissimi magna ubertas, cuius tria potissimum genera celebrantur, nimirum *Schirassense, Resdense, & Isphakense*, a regni metropoli*

fic

sic dictum. Metallis quoque affluit nec non gemmis; margaritis pretiosisque lapillis: auri & argenti in fodinis nonnihil hic inventum, sed pretio labori non respondente, vicinis ex regionibus repetere illud malunt. Portus celebres & fluvios navigabiles plures in confiniis habet: in Assyria Tigridem, in Mesopotamia Ephratem, in Margiana Abianum aliosque. Montana hic quoque sunt omnia: Taurus mons, perinde sicut Apenninus Italiam, hic vario ductu Persiam interfecat, inque duo dividit latera. Sylvas habet immensas, quercu, pinu & abiete refertas, immanibusque feris, tigribus, pantheris, leonibus & paradisi plenas. Sileo alia olim hic memorabilia, cum primis *pontem* illum *mirificum* in urbe Babylone a Semiramide supra Euphratem ædificatum, nec non *hortos pensiles*, ab eadem regina ibidem exstructos; illud tantum monuisse sufficiat, linguam Persicam cum Germanica habere quandam affinitatem & convenientiam; vocant enim Patrem *Fater*, Matrem *Moter*, Fratrem *Broter*, agnum *Schop*, equum *Pert*, fessum & perplexum *Math*, hinc *Math-Schach*, vel *Schach-Math*, Rex est fessus & turbatus, si in *lusu Schachico* Regi non datur via elabendi. Lusus modo laudatus, *Regius* vulgo appellatur, cui Persæ natales dedere, eique impense delectantur, exhibet simulacrum cuiusdam pugnae: *Schach* enim Persis idem quod Turcis *Sultaan*, aut Tartaris *Chaan*, dux aut imperator. Lusus vere ingeniosus, & inventum plane philosophicum & mathematicum, ubi in tabula lusoria Rex cum ducibus & gregariis quasi militibus, ex arte tactica, locum suum quisque occupat.

II. Mores & studia Persarum quod attinet, hodie multo sunt molliores quam Turcæ Saraceni que, liberales & civilitatem amantes: candide simpliciterque omnia agunt, & æquales in occursum osculo excipiunt. Eodem hoc ritu modernum Galliarum regem, minorem adhuc, Persarum Legatus nuper salutare dum conaretur, ab Ephoro eius cohibitus & non nisi ad osculum porrectæ manus admissus fuit: adulari nesciunt, sed æquabili iure cum omnibus vivunt, neque mendacio neque imposturæ dediti: latrocinii vel homicidii infames esse, apud nullum scriptorem legimus, Hospites humanitate excipiunt,

ciunt, & ab omni iniuria prohibent, plusque apud eos boni mores valent, quam alibi bonæ leges. Et cum incommodos perquam vicinos habeant, armorum illis perpetua fere cura, illis innasce, innutriti immoriquæ cupiunt. Omnis vita illorum, secus quam sit apud Turcas, in studiis, præcipue vero Astrologicis, Medicis arteque Poetica, in qua Oleario teste, paria cum Europæis faciunt. Astronomica studia maiores suos a *Daniele vate* hausisse & ex ludo eius literario prodiisse iactitant. Vocabantur illi olim *Magi*, nunc patria lingua *Minazimorum* nomine salutantur: denotat autem Persica hæc vox *sapientem*, qui admirabiles in natura effectus, per occultam quandam astrorum scientiam producit. Neque tamen soli Persæ, sed aliæ quoque gentes *Magos* sive veræ philosophiæ cultores habuere. Erant autem olim *Magi* & hodiernum sunt Regum Consiliarii, Officiales, & Magistratum gerentes, viri alias docti, & bonarum artium studiosi, quos Græci appellant *Philosophos*, Ægyptii *Sapientiæ Sacerdotes*. Laudatus modo divinus vates Daniel varios eorum ordines recenset: haruspices, augures, hariolos, magos & promiscuam Astrologorum turbam. Imperii etiam honorem iisdem tributum fuisse Dionysius Petavius asserit; sed ex sacris pariter & profanis annalibus constat, distincta Regum & Magorum apud Persas fuisse officia. Biga illa Magorum quæ Hierosolymam accesserat, ut natum non ita multo ante Regem Iudæorum, tanquam creatorem astrorum & Dominum suum, prima omnium adoraret, origine Persas fuisse plurimi contendunt: siquidem ex sacro Danielis codice, qui hic locorum asservabatur, præ aliis gentibus orientis Messiae notitiam habere potuerint. Ex Mesopotamia eo profectos esse Torniiellus & Iansenius asserunt: celeberrimus Grotius & Spondanus ex donis potius, honoris ergo oblati, & recte quidem, quam ipso nomine Arabes esse probare conantur. *Astrognosia* peritissimos irretragabili iudicio constat, quod primo statim intuitu agnoverint stellam, quæ in oriente illis apparuit, non ex genere vulgo sibi cognitarum, sed vel *Cometam*, vel *Iacobeam* illam stellam hunc fuisse hodegum, aut *genium* quandam, sub flammæ vel ignis specie excubito rem ductoremque eorum extitisse. Ioh. de

Brussiers

Busfiers in *lufibus poeticis*, rariori libello, rem omnem divinae
 astrorumque scientiæ accommodans, de stella hac Magis præ-
 lucente hunc in modum canit:

*Sed Michael monstrante DEO mysteria callens
 Abdita & obscuris retegens velamina rebus
 Grande opus aggreditur. Cælum quod sidera voluit
 Fixa locis, rapidoque trahit lucentia cursu
 Infidet, ostentum & terris mirabile, condit
 Materiam cælo ereptam, quæ purior orbis
 Compingit, densatque, simul conformat acutos
 In radios, lumenque addit, flammamque nitentem,
 Illa polo fulget, vibrat aurum, operaque recente
 Artificis, socios splendore illuminat ignes.*

III. Verum misso alieno, proprio iam choro pedem infe-
 ramus, denarraturi ex scriptoribus, Persas omni ævo Astro-
 nomix & Astrologix studio deditos fuisse, neomenias notasse,
 eclipses supputasse, annum quæ solarem, quæ lunarem probe
 distinxisse, ephemerides ex siderum motu contexuisse, quibus
Almanachiorum, hoc est *strenæ* vel *muneris augusti* nomen in-
 diderunt; præcipue vero Solis ingressum in cœleste Arietis signum,
 tanquam totius anni sui caput, curatius observant, quæ de re
 illustri vir *Adamus Olearius*, qui Holsatiæ quondam Ducis in
 Persiam Legato a secretis erat, testis oculatus ita scribit:
*Perse æquinotii tempus, seu initium novi anni, horam cum
 minutis, quando sol æquatorem contingit, diligenter observant, est-
 que illud præcipuum opus Astronomorum, omnes tum temporis cum
 Astrolabiis suis altitudinem Solis capiunt, quia nec horologia
 artificialia, nec sciatrica habent. Actutum igitur hoc tempus
 Proclamatur, omnes in iubila, omnes in festivas acclamationes
 effunduntur, & lætos hilaresque se præstant. Formosissimus
 quisque deligitur, qui Novum annum Regi gratuletur, & una
 Ephemerides, seu Calendarium, elegantissime in defectu ty-
 pographiæ descriptum, in paropside argentea noctu offerat:
 insunt præterea eidem muneris loco nummi aurei duo in Persia
 recens cusi, adhæc triticum, hordeum, pisa Indica, ciceres,
 scilicet & oryza, frustum itidem sacchari & quæ alia, omni-
 modam anni incuntis fertilitatem designantia. Huic Ephe-
 meridum*

meridum latori ex ordine reliqui una cum muneribus suis succedunt; & primo quidem loco exercitus Imperator, hunc sequitur Præfectus ærarii, Moderator apparatus bellici, five munitionum & armamentarii regii, Consiliarii, Officiales, nobiles, singuli secundum dignitatem & iuxta familias distincti. Magna hos inter æmulatio, & alter alterum munerum præstantia superare contendit, mo lo ut Domini gratiam faceretur sibi que viam ad maiores aliquando strueret honores & beneficia obtinenda. His Rex vicissim vestes novas, pretiosas pelles, gemmas aliaque hostimenta distribui curat, epulas instaurari iubet, & tum plures dies comotationibus & commestationibus, inter tubarum tibarumque cantus, in campis, hortis, montibus, stagnis & fluminibus insumentur, & proceres æque ac universus populus otio & luxu dissolunt.

IV. Neque tamen circa anni modo auspicia ad effata Astrologorum Persæ recurrunt, sed quocunque tempore, rebus in agendis, auxilia ab iisdem poscunt, & iuxta sententiam illorum, teste Peregrinatore illustri, * expedienda conficiunt. Ipse Rex Ephemeridum conditores quasi Deorum consiliarios habet, nec quicquam sine eorum nutu arbitratuque auspicatur, quod sane insipidum & nullatenus Regi regnoque proficuum: solent enim vani isti astrorum scrutatores ea non raro prognosticis suis inferere, quæ e re sua potius, quam ex utilitate Principis forent. Atque ut fidem faciant de futuris eventibus, non ex eorum opinione ea proferunt, sed collatis transcriptisque antiquissimorum sententiis, ab autoritate mendacio suffragium venantur.

* Petrus della Valle in Itinerar. Die Sternkunst ist in Persien so gemein/ daß in dem Feld fast alle Soldaten wiewol sie sonst ganz nichts verstehen/ aus ihrem Tacuin, oder Calendar/ so sie auf der Brust tragen/ ohne einige andere Bücher eigentlich zusagen wissen: Heute geschieht eine Zusammenkunft/ oder Gegenstand dieses und dieses Planeten mit einem andern/ und also alle andere himmlische Begebenheiten. Ja der König selbst hat allezeit einen Sternkundiger bey sich gehabt/ und fragt nichts an/ er habe ihn dann zuvor um Rath gefragt/ &c. Dieser Königl. Sternfluge heißet Monaden-Bach; daß ist/ der große und oberste unter den Gelehrten, und muß allezeit dem König vorher sagen/ was ihm diesen Tag vor Glück und Unglück begegnen werde. Seine Wahrsagungen haben so viel Ansehens/ als vorzeiten der Götter. In der Hand hat er allezeit eine Schnur von allerhand kleinen Kugeln/ auch von Gestalt anderer Figuren; an der Seiten aber ein Astrolabium hängen. Nach dieser Schnur giebt er zur Verriichtung einer indifferenten Sache/ als zum Reiten/ Jagden/ Spatzirenfahren/ Schröpfen/

Schreiben / Baden / &c. Anzeigen / welches die guten und bösen Stunden. Manchmal schlägt er auch die Hand unversehens auf die Kugelgen seiner Schnur / da rechnet er die Zahl derselben / nach gleich und ungleich zusammen / und sagt / wie man sich verhalten müsse. In Buchen aber von Wichtigkeit / ergreift er sein Astrolabium und rechnet alles nach dem Lauff der Sterne / ihren Aspecten und Erscheinungen / oder schlägt seine Ephemerides und Calendar-Rechnung auf; und darumb muß auch dieses Kunst mit einem sehr gelehrten Astrologo versehen seyn. Idem alibi: die Ephemerides, oder Zeit-Rechnung / so die Persier anzu-gehen lassen / sind nicht wie die unsrige / für viel aufeinander folgende Jahre / weil sie keine Buchdruckeren haben / dieselben aber abzuschreiben gar zu grosse Mühe kosten würde; sondern sind nur auf ein einiges Jahr gerichtet / also daß sie leicht abzuschreiben / und nicht grösser / als wie unsere Calendar seyn. Es werden aber derselben so viel gemacht / daß nicht ein einiger Mensch / der lesen kan / der seinen Tacvim, oder Calendar nicht auf der Brust trüge / und jedesmal was am Firmament vorgehet / ob es eine gute oder böse Stunde sey / diese oder jene Geschäfte anfangen / darinnen sich ersen und Rathes erholen solte.

V. Pollicem huic Peregrinatori quoque premit laudatus O-
learius, & ipse peregrinatione clarissimus, in ipso Itinerarii
Persici exordio referens, Persas perinde atque olim Magorum
tempore, studia Astrologica magni facere, cultores eorum me-
ritorum premiis afficere, variisque immunitatibus donare: mo-
do ut illis vicissim faciles se præbeant, quoties in exploranda
DEI voluntate, pro felici rerum successu, studio & opera il-
lorum opus habuerint. *

* Das Studium Astronomicum oder die Wissenschaft von des Himmels-Lauff ist gleich wie vor alten Zeiten / da die Magi noch waren / also auch noch jetzt bey den Persern in hohem Werth / und die damit umgehen / werden Minarzim genant / haben auch vom König und Chanen ihre gewisse Be-stallung / wiewol nicht so sehr um die Theoretische Wissenschaft / was die Bewegung der Sternen betrifft / als um daß Prognosticiren / oder aus demselben nach ihren Wirkungen etwas zu weissagen. Es will auch nie-mand die Astronomiam ohne die Astrologiam gerne lernen / ja lieben jene vielmehr wegen dieser. Dann sie empfindens auch / daß die Astronomia seye eine arme Mutter / welche die Astrologiam zur reichen Tochter hat / und muß von derselben ernähret werden. Der Minarzim trägt stets sein Astro-labium bey sich im Busen / daß er nach Erforderung alsbald ein Thema aufstehen kan. Aber nach der Geburts-Stunde eine Nativität zu stellen / kan nicht bey gemeinen Leuten geschehen / weil sie keine Stunden-Zeiger haben / durch welche sie das Moment sowol / als bey grossen Herren / durch das Astrolabium anmercken können. Et paulo post: Von der Astrologia oder Planeten-Lesen halten sie sehr viel / ja mehr als sichs gebühret / und haben solchen Aberglauben ohne Zweifel von den alten Chaldeen / welche wie Cicero de Divinat. sagt / darinnen berühmte waren / bekommen / sie sollen nicht glauben / was Salmatius zum Schimpf der Astrologia [zwar etwas hart] schleuft: Aut Altra Dii, aut nulla est Astrologia. Die Perser glauben mit den Arabern / daß Intelligentia sind / welche die Gestirn re-gieren. Sie seynd für sich ein abergläubisch Volk / wenn nun ein Mi-narzim mit seiner Wahrsageren dazü komt / können sie gar leicht dahin ge-bracht werden / daß sie / entweder aus Hoffnung zum Guten / oder aus Furcht des Bösen / etwas vornehmen / das sie sonst nicht thäten.

VI. Ex his recentissimis autoribus apparet, quam insignes Persæ cum vicinis gentibus nunc quoque sint Astrologi, Genethliaci Planetariiqve. Sileo veterum scriptorum de hac superstitutione testimonia: Ptolemæi, Plinii, Solini: Barnabæ Brissolii, Rein. Reineccii, cuius opera *Histor. Orientalium*, ut cætera omnia, plane sunt eximia: Petri Bizari & Henr. Peniæ *Persarum Chronica*: illustris viri Iac. Bongarsii *Gesta DEI per Francos*, quæ tamen rarissime, quod dolendum, reperiuntur: Ioh. a Dusseldorff *Itinerarium Orientis*, magna prudentia conscriptum: Ioh. de Læt *Rempub. Persicam*, Ioh. Thomæ Mindani, Schikardi, Welschii, Beckii, Persii, & insigne opus *Scriptorum rerum Persicarum*, in unum corpus collectorum, apud Wechelos Francofurti editum.

CAPUT III.

DE FUNDAMENTIS ASTROLOGIÆ PERSICÆ.

I. Post adducta tot Chronologorum explanataque testimonia, iam fundamenta quoque Astrologiæ libare placitum est. Varia autem hic vestigia non Persiæ modo, sed & nonnulli ex Christianis sequuntur. Pragmatici rerum scrutatores cœli machinam in duodecim domicilia partiuntur, quæ domos cœlestes vocant, easque varia ratione appellant, miras significationes addunt, & nescio quas fortitudines & debilitates illis adscribunt.

Primam seu vitæ domum *Horoscopi* nomine indigitare solent, eamque cardinem vel angulum orientis constituunt: *consignificatorem* ex cœli signis habere aiunt *Arietem*, ex Planetis vero *Saturnum* nacta est patronum, qui in hac domo felix, faustus, fortis, nec ab infauftis Martis & aliorum Planetarum radiis læsus: gaudere in hac domo perhibent *Mercurium*, cum fortitudinibus quinque, & aspicere domum tertiam in *sextili*, quartam in *quadrato* & quintam in *trigono*, &c. Ex hac porro iudicium fit de ratione vitæ ipsius nati, de statu corporis & ad quamnam studia astrorum inclinatione propendeat.

Alteram divitiarum, lucri & ministrorum domus creditur, atque ideo *spei* nomen Ptolomæus eidem indidit: sumitur enim hinc coniectura de bonis quæ mobilibus, quæ immobilibus nati, peculio

peculio item supellectile divitiisque omnibus, quæ studio & labore, non vero hæreditate acquiruntur: *Consignificatores* ex cœlestibus signis habet in ordine *Taurum*; ex stellis erraticis *Iovem*, qui ubi has sedes statione sua illæsus occupaverit, recens natum multis affluere divitiis pollicetur; *infortunatum* vero hanc domum Mars cum Sole reddere conantur. Atque ut prima domus capiti humano, ita hæc collo & cervici præesse statuitur. Nullum Planetarum in hac domo gaudere, neque cum Horoscopo ullam habere affinitatem Firmicus ait. Cæterum intuetur domum quartam in *sextili*, quintam in *quadrato*, & sextam in *trigono*, cum reliquis aliis coniungitur aspectibus.

Tertia domus a prosperorum faustorumque eventuum *Dea Fratrum & Sororum* appellatur, quos recens nato in vota faventes conciliare censetur: sumitur enim hinc iudicium de cognatis & agnatis, deque concordia inter eos ipsum natum natamque, de hospitalitate eius, fide, religione ac pietate, itineribus feliciter conficiendis: *consignificatores* ex Zodiaco habet *Geminos*, ex Planetis *Martem*; huc ex corporis humani partibus *manus & brachia* referuntur: fortunata a *Mercurio* redditur, infortunata vero a *Saturno & Marte*: exultat in hac domo *Luna*, quæ aspicit quintam in *sextili*, sextam in *quadrato*, & septimam in *trigono*, &c.

Imum cœli occupat quarta domus, quæ & fovea Planetarum dicitur, *Genitorumque* locus appellatur, ex eo de parentibus eorumque statu & conditione, de patrimonio, fortunis, ædificiis, fundis, hortis, vineis, agris, sylvis, pascuis, fodinis metallicis, thesauris absconditis & similibus iudicium elicitur. Consiliarios quasi habet ex cœlesti Signifero *Cancrum* ex ordine Planetarum *Solem*: ex partibus corporis pectus, viscera & pulmones cum *quatuor cœli potentiis* sibi vindicat. Nullus Planetarum gaudio hic locorum indulget: prospicit domum sextam in *sextili*, septimam in *quadrato*, & octavam in *trigono*, cum reliquis aliter configuratur.

Succedens quinta domus *Liberorum* dicitur: inquirunt quippe in eorum fortunæ bona vitæque statum & conditionem: de terminat quæ animum exhilarant, pretiosa indumenta, convivia, ludos atque item munera & dona quæ in natum aliquando confereantur. A consiliis habet ex Zodiaco *Leonem*, ex erraticis

Venerem, quæ etiam gaudio hic oblectatur: imperium exercet cum tribus fortitudinibus in ipsum ventriculum, cor, hepar & nervorum compagem: contuetur septimam sedem in sextili, octavam in quadrato & nonam in trigono, &c.

Male fortuna tribuitur sexta domus: ex hac enim eruuntur sententiæ de nati valetudine & infirmitate corporis, conflictatione cum morbis, vitiis oculorum & visus debilitate: porro de servis & ancillis, fidis an infidis, vicinis commodis an incommodis eorumque statu iudicat, ac quæ ante vitæ exitum nato sint eventura. *Conspirant* amice ex Planetis *Mercurius* cum *Virgine*: tribuitur ei imperium in ventrem & intestina: debilitates habet quatuor & extrema gaudii *Mars* occupat cum aspectu domus septimæ in sextili, &c.

Coniugii domus vocatur septima: hinc sumuntur coniecturæ de uxore & connubiis, de iurgiis lecti in quo nupta iacet: de bellis, hostibus, inimicis, furibus & latronibus: est quoque emendi vendendique & variorum scelerum locus. *Consiliarium Libram* ex signifero cum ipsa *Luna* habet: & quia opponitur vitæ domui nimirum primæ, mortem quoque ex mente quorundam & omnia quæ nato in vita opponuntur & perpeffu aspera eveniunt considerat: prospicit domum nonam in sextili, &c. fortitudines quatuor ei tribuuntur.

Octava tamen domus, ex sententia orientalium populorum, rectius *Morti* atque septima adscribitur; denotat etiam laborem, tristitiam, mortuorum hæreditatem, & finem vitæ præfagit. A consiliis eidem sunt ex Zodiaco *Scorpio*, ex erraticis *Saurnus*: præest inferioribus humani corporis membris: debilitatis quatuor habere putatur, & aspicit domum decimam in sextili, septimam in trigono, &c.

Religionis & divini cultus nonum vocatur domicilium: sumuntur hinc testimonia de fide & pietate, sapientia & eruditione, munerumque Ecclesiasticorum dignitate, de conficiendis itineribus, & obeundis legationibus: depromuntur etiam inde characteres de Regum & Principum fidelibus Consiliariis, candidis & non fucatis amicis. *Significationem* ei ex signis *Aquarius*, ex erraticis vero *Sol* addunt: tibiis & cruribus præesse creditur. *Exultat* in hac domo *Sol*, mundi ille oculus, & propicit cum

duabus

duabus fortitudinibus domum primam in sextili, undecimam in quadrato, &c.

Decima Regia salutatur domus, itemque *culmen & cardo* cœli: ex hac enim de imperii dignitatibus & officiis domus auguratur, publicis reipublicæ muneribus significata desumuntur: ex hac quoque de patriæ proditoribus, transfugis, rebusque furtum sublatis cuncta cognoscuntur. Consiliarios inter cœli signa agnoscit *Capricornum*, inter erraticas *Martem*: fingitur *præesse* genibus & popliti: vindicat sibi quinque fortitudines & fortunata redditur a *Sole & Iove*, aspiciendo duodecimam domum in *sextili*, primam in *quadrato*, &c.

Undecima bonus *Dæmon* & divinus quasi genius, propter salutarem & felicem rerum eventum dicitur: de Consiliariis Principum, qui Regem in domo nona iam antecessere, & in hac subsequuntur: de Ducibus regis militiæ, quam laudem censuramque mereantur fit iudicium, an accessiones & emolumenta in aulis eorum natus aliquando habiturus sit: *pedibus* cum fortitudinibus tribus *præesse* putatur.

Novissima domus contraria ratione *malus Dæmon* a mala significatione audit: hostium & inimicorum locus putatur, verumque & non fallax de iis profert iudicium. Est quoque sedes ærumnarum, laborum, dolorum, paupertatis, iniuriarum, malitiæ, meretricum & impostorum: nec non animalium domesticorum & sylvestrium. A consiliis habet *Pisces & Venerem*: exultat in ea Saturnus; ipsi *Podagræ* eiusque clientibus *benignam se præbere* iudicatur. Prospicit cum quinque debilitatibus domum secundam in *sextili*, &c.

II. Alterum Astrologiæ fundamentum in *natura & proprietatibus* Planetarum quæritur, quibus mirificos plane effectus Astrologi adscribunt. Principem hos inter locum occupat *Saturnus*, quasi *satur annis* dictus: remotissimus ab orbe terrarum Planeta, quem XXII vicibus recentiores exsuperare; veteres vero ultra nonagies tellure maiorem esse contendunt. Qui armato oculo eum conspiciunt, perinde ac terram suos habere *Planetas*, seu Comites aiunt: corpus eius non undique est rotundum, sed asperum, ad ovi instar fere oblongum. *Frigidam & siccam* habet naturam, quando a Sole admodum

dum est remotus, truculentus in hæc sublunaria, & si in Horoscopo genituræ cuiusdam infantis reperiatur, nisi benignus Planeta austeritatem eius mitigaverit, carceres, morbos diuturnos, varias ærumnas, ipsamque adeo mortem recens nato minatur: hinc vulgo *der Kinderfresser* appellatur: senibus & agricolis, podagra & paralyfi laborantibus præesse creditur. Sileo regnum *animale, vegetabile & minerale*, & quæ imperia, provinciæ & civitates eiusdem præsidio subiiciuntur.

Jupiter, quasi *iuvans Pater*, adversus nimirum Saturni & Martis minas, ita dictus; Planeta in ordine descendente secundus, aspectu clarus & fulgens, qui ex sententia veterum tellurem nonagies quinquies magnitudine sua superat. Natura eius calida est & temperate humida, influxu perquam benigna & salutaris: efficit enim homines bonæ indolis, sapientiam amantes, in gerendis negotiis prudentes, graves, iustos, liberales, divites, fideles, felices, vulgo *Ioviales* dictos.

Mars tertius in ordine Planeta, inæquali luce & varia figura micans, magnitudine sua terram paulo exsuperare creditur: Natura eius calida & intemperanter sicca, unde & iræ Dominus statuitur: denotat furibundos, audaces, contentiosos, crudeles, eosque omnes qui ferrum & ignita opera tractant.

Sol quasi *solum lucens*, Planetarum medius, & non temporum modo, sed quasi siderum Rector: corpus eius centies & quadragies tellure maius esse statuitur. Operatur calorem & siccitatem: perhibetur homines facere probos, magnificos, fortes, magnanimos, longævos, corpore incolumes menteqve serenos.

Venus sic dicta a *veneror*, quod pulchritudinis sit veneratrix: Lumen eius Lunæ instar, statis temporibus, crescit decrescitque: corpus eius terra licet longe minus, ex nobiliori tamen, quod scintillatio probat, sed tamen adiaphana materia conflatum, commodissimum habitaculum. Natura eius humida & moderate calida æstimatur, omnimoda benignitate affluens: unde & connubiis aliisque rebus lætificis præesse creditur. Efficere eandem aiunt foeminas facie rotunda oculisque; immo fere tales quales *Jupiter*; sed luxu, otio atque libidinibus diffuentes. In omnia naturæ regna principatum sibi vindicat: arma seu insignia eius *inversum Imperii pomum*, denotans Veneris dominium universale, simul tamen omipium rerum everfionem.

Mercur-

Mercurius dictus quasi a *merce*, siquidem mercaturæ, rationum & eloquentiæ pater creditur. Sextus in ordine ex stellis erroribus, lucidus quidem, sed exiguus admodum apparet, quando Soli semper vicinus est, & quantitate sua globum terrenum non excedit. Natura & influxu in sublunaria varium Ptolomæus æstimat, cum bonis bonum, cum malis malum cum fortunatis fortunatum & vice versa, calidus ob vicinitatem solis, humidus ob lunæ propinquitatem. Homines efficere creditur ancipitis naturæ fortunæque, semper nova excogitantes, nec quiescentes, callidos, astutos, & non adeo candide & aperte sua agentes. Imperium exercet in viros ingeniosos, mercatores, sagaces, vafros, versutos, & omnis generis artifices ingenii curiositate præcellentes: itineribus præest, & ex mercatura divitias donat.

Luna ab aliena luce sic dicta, Planetarum infimus, in tenebrarum remedium a DEO conditus: corpus eius vel quadrages tellure minus esse perhibetur. Vocatur alias *humorum domina*, ob humidam & frigidam eius naturam: beneficos, laboriosos, sed inconstantes & mutabiles efficere homines putatur. Denotat uxores, plebem, & qui assiduo in motu versantur, nautas, peregrinatores, quique legationis munera obeunt. Regit cerebrum & alias humani corporis partes: præest cunctis fere vegetabilibus, ac quibusdam mineralibus,

Et quæmersa fretis, concharum & carcere clausa,

Ad lunæ motum variant animalia corpus.

De materia globi lunaris varii varia tradunt. Sunt qui cum Aristotele affirmant, lunam tale esse corpus quale nostra hæc tellus, asperum & inæquale, ex aqua & terra unum globum constituens, montes itidem & valles, fluvios & maria habens. De incolis eius videatur *Erhardus Weigelius* in dissertatione de *Geoscopia Selenitarum*.

Cæterum ex recensitis modo Planetis, varii cum ipsa Luna potissimum efformantur *Aspectus* & *Configurationes*, ut vocant, quæ nihil aliud sunt, quam distantie certis numeris in cœlesti orbe computatæ. Primariæ ex his dicuntur *oppositio*, *trigonus quadratus*, & *sextilis*, quibus etiam additur *coniunctio*: ex his alii aspectus sunt *dextri* live *benigni*, ut *sextilis* & *trigonus*, alii *sinistri*

sinistri & maligni, ut quadratus & oppositio: his additur *indifferens* coniunctio, quibus etiam consimiles earum naturis in hæc inferiora influxus attribuuntur. Reliqua in gratiam Excellentissimi Legati prolixè addita, ob chartarum perditionem, lubenti animo prætereo.

CAPUT IV.

DE VANITATE HUIUS ASTROLOGIÆ.

I. Postquam summus rerum Opifex machinam cœlestem, eximium illud manuum suarum opus, Domini gloriam enarrans, in distinctionem diei noctisque condidisset, plures mox curiosæ professionis homines, rectius vanos & mendacissimos erroneos dixeris, reperti fuere, qui relicto Creatore, creaturas seu astra Deorum loco habuerunt, faustos infaustosque rerum eventus & quicquid in vita humana contingit, multo ante investigare, atque ex astris prædicere conati sunt. Nemo quidem est, qui *lucem & calorem* Soli in hæc inferiora deneget; verum incrementa & decrements vegetabilium & animalium terræ, itemque imperium in voluntatem humanam, astris adscribendum esse, sanæ rationi repugnat: repugnat quoque divinis oraculis, Principum edictis, prudentum responsis & sapientum effatis.

II. Sacris literis repugnare testantur loca Numer. XXIII, 23. *Non est in Iacobeis ulla divinatio, non est in Israelitis bariolatio.* Deuter. XIX, 10. seqq. *Ne quis invenitor in vobis aruspex, bariolus, augur, præstigiator, astrologus, Pythii consultor, magus aut necromantis: nam invisus Iovæ est quisquis ista facit, & istorum scelerum causa Iova DEUS vester vobis illos expulit: nam illæ quidem gentes, in quarum vos possessionem venitis, bariolis & aruspibus obtemperant.* Item Ierem. X, 1. 2: *Audite quid vobis dicat Iova Dominus Israelis: Gentium morem ne discite, neve cœlestia signa formidate, quod ea gentes formident.* Obiiciunt contra vanitatis huius patroni: Vatem dicere cœlestia signa non esse formidanda: ut pios moneat, auxilium a divino Numine petendum, quoties cœli signa mali quid denunciant. His respondemus, monere quidem DEUM pios, ut precibus se commendent,

mendent, & rerum futurarum eventum sibi soli adscribant; sed vetare simul, ne ex siderum positu occulta quis rimetur, aut ab his terri se patiatur.

III. Repugnat quoque Principum rescriptis: constat enim Pomponium Lænatem & Cneum Calpurnium Coss. edicto Chaldaeos Astrologos abire ex urbe atque exesse Italia iussisse: quod levibus & ineptis ingeniis quæstuosam mendaciis suis caliginem iniecissent. De Tiberio quoque Svetonius: Expulit, inquit, & Mathematicos, (Astrologos) sed deprecantibus, & se artem desituros promittentibus, veniam dedit.

IV. Execrantur eandem SS. Patres, Theologi, & qui se Ecclesiæ ministros profitentur, quando teste Epiphanio, Astrologiæ divinatoriæ deditos, coetibus suis excluderunt.

V. Qui sapientiam, historiam, politicam & disciplinas quas vere Mathematicas appellamus excolunt, hanc superstitionem magnopere spernunt: Cai. Cornelius Tacitus, profundi oris & nunquam satis laudandus Scriptor de Romanorum Astrologis: Genus hominum, inquit, potentibus infidum, sperantibus fallax, quod in civitate nostra & vetabitur semper, & retinebitur. Cuius effati ratio eo tendit, prohibitam semper apud Romanos Astrologiam fuisse, licet semper retentam: ut nescias maiorene gravitate vetuerint, an levitate toleraverint. Bene quoque Seneca pro evertenda hac superstitione: Astrologi, inquit, plerosque dixerunt diu victuros, & nihil opinantes oppressit dies; aliis dederunt finem propinquum, at illi superfuerunt. Egentes inutilis animæ, felices nascentibus annos sponponderunt, ac fortuna in omnem properavit iniuriam. Claudium omnibus annis, omnibus mensibus Mathematici efferebant ut mortuum, & vixit tamen diutissime. Exquisiti censor iudicii in monitis & exemplis politicis: Nihil, inquit, in prædictionibus Astrologicis firmum, nihil ex arte certa, [quicquid assimulent] haustum, & qui veriora dixisse videntur, a Geniis habere scimus, sed ipsi quam ament & gaudeant nos fallere, id quoque scimus. In eandem cum Lipsio conspirat sententiam amoenissimi ingenii vir Barclaius inquiring: Impiæ huic arti accesserunt nefandorum Geniorum commercia: hi enim transacta inter homines secretaque accurate explorant & sagaciter de futuro coniiciunt, erga Chaldaeos, qui in pudendam eorum familiaritatem acciti fuerunt,

fuert, suggerentibus ipsis prædixisse multa, nihil mirum est. Paria fere adducit autor divinarum institutionum, & gentilium errorum destructor facundissimus Lactantius: *Diabolorum*, dicens, *inventæ sunt Astrologia & aruspicina, & auguratio, & ipsa quæ dicuntur oracula, & necromantia, & ars magica, & quicquid malorum exercent homines vel palam vel occulte.* Adscribam coronidis loco verba Præceptoris & hospitis quondam nostri in Academia Ienensi Erhardi Weigeli, ex opere, cui in vernacula *der Erd-Spiegel* nomenclatura indita est, quæ sic sonant:

Hier ist nochmal mit wenigem zu wiederholen / welcher Gestalt die so genannte Astrologia, das ist / die Weissagungs-Kunst / oder vielmehr die bloße Einbildung / auß dem Gestirne von zukünftigen / zumal willkührlichen Begebenheiten / zu indiciren / und solche vorher zu verkündigen / keineswegs eine rechte mathematische Kunst seye / ob sie gleich derer zur Astronomie oder Himmels-Wissenschaft gehörigen Sterne zu Bescheinigung ihrer Schwachheiten sich bedienet. Sondern daß sie nur von denen Heydnischen abergläubigen Leuten / welche die Sterne des Himmels gar vor Götter gehalten / und daher alle menschliche Handel ihrer vermeinten Regierung unterworfen haben / auß bloßen Gutmüthen und blinden Rathmassungen vergeblich erdacht / und der edlen Astronomie, gleichsam als ein Wechselbals / ins Haus geworffen worden / um von dergleichen einige Auctorität zu erlangen / und bey den Leuten daher desto helichter und Ansehnlicher zu werden. Wie solches unter andern vornehmlich der berühmte Salmalius aus dem Grund heraus führet / und in seinem Tractat de Annis Climactericis handgreiflich darthut und beweiset.

COROLLARIA.

- I. Persicum mare dari in Luna, & incolas in aliis Planetarum Orbibus, DN. Hevelio, Hugenio, Galileo, Cætesio, Is. Vossio, Burnæto, Leibnitzio, Angliæ Episcopo Wilkinsio, Bornmanno &c. admodum verisimile videtur.
- II. Persiam cum aliis Orbis terrarum partibus iugiter rotari, rationi non contrariatur.
- III. Persiam Protoplastorum Paradisum fuisse, ex Geographiæ rationibus constat.
- IV. Persiam contemninam Ophir, quo Salomon navalem instituit expeditionem, probabile est.
- V. Persicum, seu Caspium mare aquas suas Oceano communicat.
- VI. Persicam, aut Babylonicam linguam primariam & antiquissimam esse, sunt qui cum ratione asserunt.
- VII. Persiam suum habere Genium tutelarem, ex Danielis cap. X, & XII, 1. plurimi SS. Patrum, & recentiorum Theologorum affirmant.
- VIII. Stellas fixas veros Soles esse, & ex ignea constare materia, veteres & recentiores Astronomi recte opinantur.
- IX. Astrorum influxus, præter lucem & calorem, nullus datur.
- X. Persica vox Almanach, titulus Persici Calendarii, non est contracta ex Germanico: Als man nach sollicher Christi Geburt schrieb...
- XI. Planetæ vocem foeminini esse generis, Grammatici quidam asserunt.
- XII. Athenæus celeberrimus scriptor per diphthongum, Athenæum vero docendi locus etiam simpliciter litera recte scribitur.

